

imena“ (159–164) i kratak tekst „O autoru“ (165). Na koncu knjigu obogaćuje 17 fotografija koje živopisno svjedoče događaje koji su u studiji analizirani.

Knjiga se temelji na četirima događajima koji su se dogodili 1920.: (1) u siječnju se zbila „Vodnjanska bitka“, (2) prvomajske demonstracije u Puli, devastiranje i paljenje Narodnoga doma u Puli, (3) provala u odvjjetničke staneve i urede Ive Zuccona i Mirka Vratovića u srpnju i (4) u rujnu Mussolinijev posjet Puli. Autor nanovo interpretira poznate izvore, ali donosi i pregršt novih iz domaćih i inozemnih arhiva. Koristeći se suvremenim metodološkim pristupom u historiografiji uspijeva iščitati impozantan broj dokumenata. Milan Radošević dokazuje kroz ovu studiju da ishodišnu točku antifašističkoga otpora u Istri valja smjestiti već na početak 1920., što dosadašnja historiografija nije činila. Nakon upoznavanja s činjenicama i spoznajama koje knjiga donosi, njezin će čitatelj biti u velikome iščekivanju nadolazećih znanstvenih prinosa koje od Milana Radoševića treba očekivati.

Monika Zuprić

145 godina planinarstva u Istri,

gl. ur. Vladimir Rojnić, Pula: Istarski planinarski savez, 2022., 292 str.

Monografija *145 godina planinarstva u Istri* sveobuhvatan je pregled povijesti planinarstva u Istri (bez njezina slovenskoga i talijanskoga dijela) od njegovih skromnih početaka do sadašnjosti. Iz tiska je izišla 2022., nakladnik je Istarski planinarski savez, a partner Upravni odjel za turizam Istarske županije. Glavni urednik je Vladimir Rojnić, koji je i dio uredničkoga tima uz Gorana Šepića i Igora Eterovića, dok su autori tekstova i istraživači Vladimir Rojnić, Igor Eterović, Ivana Eterović, Anton Finderle, Patricija Jedrejčić, Marijana Milevoj, Darko Lukšić, Aleksandar Čatić, Žužana Dušanić, Goran Šepić, Željko Ernečić, Livio Faraguna, Miloš Vrenc, Dean Jurčić, Mladen Nikšić, Milivoje Topić, Radojka Bajin, Dragan Drobnjak, Vesna Pavletić, Ettore Tomasi i Enes Seferagić – Enki.

Knjiga započinje „Predgovorom“ koji je napisao predsjednik Istarskoga planinarskog saveza Goran Šepić i u kojem je, uz zahvale svima koji su pridonijeli realizaciji toga vrijednoga izdanja, istaknuo da se rad na knjizi odvijao pet godina, s manjim ili većim intenzitetom te da se niz autora istraživača

susretao s velikim poteškoćama, prije svega zbog nedostupnosti relevantnih povijesnih izvora.

U poglavljima „Uvod“ (10-11) i „Povijesni pregled“ (12-39) autori pružaju uvid u važne događaje, kao i ljude koji su igrali ključnu ulogu u razvoju planinarstva u Istri. Istaknuto je da se planinarstvo na Poluotoku razvijalo kroz razdoblje četiriju država (Austro-Ugarska, Kraljevina Italija, SFR Jugoslavija i Republika Hrvatska) te da monografija obrađuje planinarstvo u hrvatskome dijelu istarskih planina koje se protežu na području današnjih Istarske i Primorsko-goranske županije. Osim uvoda u planinarstvo kao aktivnost, autori nude i pregled početaka planinarskoga pokreta u Istri. Kao jedan od najznačajnijih događaja u povijesti istarskoga planinarstva istaknut je noćni pohod od Vele Učke na Vojak koji je 4. lipnja 1852. poduzela skupina Riječana. U spomen na taj događaj PD Kamenjak iz Rijeke svakoga prvog vikenda u srpnju organizira noćni pohod na Učku. Pruža se uvid u povijesni pregled planinarstva, preko zastoja između dva rata te do ponovnoga uzleta planinarstva u Istri nakon Drugoga svjetskog rata na krilima radničkih sindikata i opatijskoga turizma. Prema trenutnim je saznanjima prvo sportsko društvo osnovano na području današnje Istarske županije bilo Società alpina dell'Istria (Istarsko planinarsko društvo) u Pazinu 25. studenoga 1876. godine. Posebno je naglašeno da na prijelazu tisućljeća istarsko planinarstvo doživljava procvat i konačnu afirmaciju ponajprije zbog vala novoosnovanih planinarskih društava koja su se s mnogobrojnim članstvom održala sve do danas. Na kraju poglavlja je pregled aktualnih događanja u planinarstvu u Istri s posebnim osvrtom i na stanje uzrokovano pandemijom koronavirusa.

Središnji je dio monografije (40-181) posvećen planinarskim društvima u hrvatskoj Istri (PD Rudar, Raša; PD Opatija; PD Pazinka, Pazin; PD Glas Istre, Pula; HPD Planik, Umag; PD Orljak, Opatija; PD Skitaci, Labin; PD Lisina, Matulji; PD Knezgrad, Lovran; PD Montero, Rovinj; PD Elektroistra, Pula, i PD Ćićarija, Buje) i u njemu se detaljno opisuje povijest svakoga od njih, objašnjavajući kako su se društva međusobno povezivala i kako su se zajedno trudila da razviju istarsko planinarstvo. U manjim poglavljima pružen je uvid u djelovanje Hrvatske gorske službe spašavanja – Stanica Istra, Istranima u HGSS-u – Stanici Rijeka, Istarskomu planinarskom savezu, visokogorskomu planinarstvu u Istarskome planinarskom savezu te planinarskomu skijanju u Istarskome planinarskom savezu.

Treći dio knjige sadrži poglavlja „Dodaci“ (s potpoglavljima, 182-205), „Kronika istarskog planinarstva“ (206-221), „Tablični prilozi“ (222-269), „Korištene kratice i pokrate“ (270-271), „Korišteni izvori i literatura, fotografije“ (272-291) te „Zahvala podupirateljima“ (292).

145 godina planinarstva u Istri iznimno je informativna i zanimljiva knjiga koja pruža uvid u bogatu povijest planinarstva u Istri. Bogato je ilustrirana i nudi mnogo korisnih informacija, kako za planinare, tako i za povjesničare. Kroz niz dojmljivih priča čitatelji će se upoznati s izazovima s kojima su se planinari i planinarska društva suočavali tijekom godina. Knjiga ističe neke od najpoznatijih planinarskih staza, vrhova i prirodnih ljepota Istre, pružajući slikovite opise i fotografije koje nadahnuju čitatelje da istraže te planinske krajeve. Treba pohvaliti autore koji su opisali uspjehe istarskih planinara, kako pojedinaca tako i planinarskih timova, koji su se istaknuli u lokalnim, nacionalnim i međunarodnim natjecanjima prikazujući njihovu strast, hrabrost i iznimna dostignuća u osvajanju planinskih vrhova, penjanju na stijene i istraživanju prirodnih fenomena. Ova je knjiga neizostavno štivo za sve zaljubljenike u planinarenje, istraživanje prirode i ljubitelje povijesti jer pruža inspirativan uvid u razvoj planinarstva u Istri tijekom 145 godina.

Željko Cetina

***Histria archaeologica*, sv. 52/2021, Pula 2022., 244 str.**

Novi broj časopisa *Histria archaeologica* na 244 stranice donosi četiri izvorna znanstvena članka, dva prethodna priopćenja, jedan pregledni znanstveni članak i jedan stručni članak. Na kraju je sveska dodan prilog „In memoriam“. Svi su radovi prevedeni na engleski jezik, dvostruko su recenzirani, recenzenti su iz Hrvatske i inozemstva, a njihova su imena abecednim redom navedena u impresumu.

Maja Čuka, Darko Komšo i Ivor Janković potpisuju članak „Ljubićeva pećina, preliminarna analiza keramičkih nalaza iz istraživanja 2021. godine“ (5-28). Rad kategoriziran kao prethodno priopćenje donosi rezultate preliminarne obrade keramičkih nalaza pronađenih prilikom arheološkoga istraživanja Ljubićeve pećine kod Marčane 2021., u sklopu projekta Hrvatske zaklade za znanost „Prapovijesni lovci i sakupljači u Istri i obližnjim regi-